

Transmuraal zorgpad ondervoeding in Ziekenhuis Gelderse Vallei

Met het transmuraal zorgpad ondervoeding zet Ziekenhuis Gelderse Vallei zich in voor een betere gezondheid van patiënten thuis, in het ziekenhuis en in verpleeg- en verzorgthuizen. Eén op de vijf patiënten in Nederlandse zorginstellingen is ondervoed. Tevens blijkt dat de helft van alle patiënten het risico loopt ondervoed te raken. Aandacht voor ondervoeding in de hele zorgketen is belangrijk.

Ziektegerelateerde ondervoeding en ondervoeding bij ouderen is een ernstig probleem. Ondervoeding heeft ernstige gevolgen voor de gezondheidstoestand. Ondervoeding van patiënten kan leiden tot verlies van spiermassa,

vertraagde wondgenezing, daling van de weerstand, verminderde spierkracht, en een toename van postoperatieve complicaties. Ondervoede patiënten hebben daardoor gemiddeld een langere opnameduur dan niet ondervoede patiënten en zelfs meer kans op vroegtijdig overlijden. Deze factoren leiden tot een toename van de kosten van de gezondheidszorg. Zonder screening wordt slechts de helft van de gevallen van ondervoeding tijdig herkend en behandeld. Vroegtijdig screenen en behandelen kan

belangrijke gezondheidswinst opleveren en daarmee de kosten van de gezondheidszorg verlagen.

Transmuraal zorgpad ondervoeding

In Ziekenhuis Gelderse Vallei is het beleid dat alle opgenomen patiënten binnen 24 uur na opname worden gescreend op ondervoeding met de MUST. Ondervoeding laat zich echter niet inperken tussen ziekenhuismuren. Het transmuraal zorgpad ondervoeding richt zich dan ook op de voedingstoestand van de patiënt vóór, tijdens en na zieken-

- *Marieke Plas werkt als projectleider zorgpad ondervoeding in Ziekenhuis Gelderse Vallei. Foto: Jan Harryvan - Opus 56 Fotografie*

huisopname. Door meer aandacht voor ondervoeding in het voortraject komen minder patiënten ondervoed het ziekenhuis in. In het ziekenhuis wordt dit voorgezet. Doordat de ligduur van patiënten in het ziekenhuis steeds verder afneemt, is de mate waarin de voedingstoestand van patiënten kan verbeteren in het ziekenhuis steeds beperkter. Aandacht voor ondervoeding in het natraject is van belang om het herstel te bevorderen. Zowel het screenen als tijdig behandelen van ondervoeding zijn hierbij van belang. Gezondheidswinst voor de patiënt, daar draait het om.

Projectleider Marieke Plas onderhoudt intensief contact met verpleeghuizen, verzorgingshuizen, huisartsen, thuiszorgorganisaties en diëtisten in de regio. Ook zijn er presentaties verzorgd voor huisartsen en verschillende thuiszorginstellingen. Eind september wordt er een workshop op het symposium van de Reformatorische Stichting Thuiszorg (RST) gegeven.

Transmuraal Voedingsteam

Het Transmuraal Voedingsteam (TVT) in de regio Gelderse Vallei is al in 2005 opgericht met in eerste instantie als doel het voorkomen en behandelen van ondervoeding bij patiënten met thuiszorg. Het team, bij oprichting bestaande uit artsen, verpleegkundigen en diëtisten uit het ziekenhuis en eerste lijn, is inmiddels uitgebreid met een onderzoeker van Wageningen Universiteit en de projectleider Zorgpad Ondervoeding.

Het doel van het nieuwe TVT is het ontwikkelen en implementeren van het zorgpad ondervoeding in de regio. Het TVT zal de werkwijze van de zorgverleners in de verschillende settings in de regio op elkaar afstemmen. Naast de eerste lijn en het ziekenhuis, worden daar vanaf nu ook de verpleeg- en verzorgingshuizen bij betrokken. Het signaleren van hiaten in de kennis bij zorg-

■ Malnutrition Universal Screening Tool (MUST) - © BAPEN

verleners, het bieden van ondersteuning en het bevorderen van de deskundigheid zijn hierbij belangrijke taken.

Bij de ontwikkeling van het zorgpad wordt gebruik gemaakt van de in juni 2010 verschenen Landelijke Eerstelijns Samenwerkingsafpraak Ondervoeding (LESA Ondervoeding). De LESA Ondervoeding vormt de basis voor het signaleren van ondervoeding in de eerste lijn. Meer informatie over het TVT, waaronder de gegevens van contactpersonen, is te vinden op de website van Ziekenhuis Gelderse Vallei.

Richtlijnontwikkeling

Vanuit het zorgpad ondervoeding is er volop aandacht voor het ontwikkelen van evidence-based richtlijnen voor de behandeling van ondervoeding bij een aantal aandoeningen. In het ziekenhuis komen patiënten vaak al ondervoed binnen en hebben ze geen zin in eten. Dit gaat ten koste van het spierweefsel met afname van de algehele conditie, hart- en longcapaciteit als gevolg.

Voor het zorgpad ondervoeding zijn vier patiëntengroepen geselecteerd waarvoor richtlijnen worden opgesteld. Het gaat om COPD-,

hartfalen-, CVA- en MDL-patiënten. Met de betrokken afdelingen in het ziekenhuis wordt nauw samengewerkt. Ook het TVT speelt hierbij een belangrijke rol. De proces- en effectevaluatie zal plaatsvinden in samenwerking met de afdeling Humane Voeding van Wageningen Universiteit. In de evaluatie gaan we na of de vroegtijdige herkenning en behandeling van ondervoeding aantoonbaar effect heeft op de gezondheidstoestand en de kwaliteit van leven. Zorgverzekeraar Menzis is enthousiast en subsidieert het project.

Onderzoek

In samenwerking met de afdeling Humane Voeding van Wageningen Universiteit wordt onderzoek gedaan om de screening en behandeling van ondervoeding verder te optimaliseren en de richtlijnenontwikkeling te ondersteunen.

Ondertussen wordt in Ziekenhuis Gelderse Vallei bij patiëntengroepen die een verhoogd risico op ondervoeding hebben, reeds bij een bezoek aan de poli gescreend op ondervoeding met de MUST. Voor bepaalde patiëntengroepen, waaronder COPD- en hartfalenpatiënten, lijken standaard screeningsmethodes minder betrouwbaar. Bij hartfalenpatiënten is het gewicht geen betrouwbare maat. Omdat ze vocht vast houden wordt het gewichtsverlies gemaskeerd. Via onderzoek wordt naar vervangende methoden gezocht om de voedingstoestand te bepalen. Ook zal de relatie tussen de verschillende methodes en de gezondheidsstatus van de patiënt worden bepaald.

Alliantie Voeding Gelderse Vallei

De Alliantie Voeding Gelderse Vallei laat klinische zorg en kennis uit de voedingswetenschap bij elkaar komen.

Via aandacht voor voeding wordt preventie ingebed in de zorg. Projecten vinden plaats in drie programma's:

Programma 1

Transmurale voedingszorg, het verbeteren van de gezondheid van patiënten voor, tijdens en na de opname.

Programma 2

(Poli)klinisch voedingsonderzoek: opzetten en uitvoering van wetenschappelijk voedingsonderzoek.

Programma 3

Het creëren van hét voedingsziekenhuis: een rolmodel voor andere ziekenhuizen waarbij patiënten, bezoekers en personeel een optimale klantgerichte voeding krijgen.

De Alliantie Voeding wordt onder meer gefinancierd door de Provincie Gelderland en een consortium van bedrijven (DSM, Frieslandcampina, Opella). Menzis financiert het project zorgpad ondervoeding als projectpartner van de Alliantie Voeding.

Alliantie Voeding Gelderse Vallei

Het zorgpad ondervoeding is één van de projecten van de in 2007 opgerichte Alliantie Voeding Gelderse Vallei. De Alliantie Voeding Gelderse Vallei is de samenwerking tussen Ziekenhuis Gelderse Vallei en de afdeling Humane Voeding van Wageningen Universiteit in de Alliantie Voeding Gelderse Vallei.

De Alliantie Voeding Gelderse Vallei is ambitieus en legt de lat hoog. Ziekenhuis Gelderse Vallei wil een rolmodel zijn als Voedingsziekenhuis voor andere

ziekenhuizen qua maaltijdvoorziening, evidence based voedingsbeleid en voorlichting. Daarnaast wil de Alliantie Voeding landelijke erkenning als voorbeeldregio voor transmurale voedingszorg, door toonaangevend onderzoek te doen naar de wisselwerking tussen voeding en ziekte. Lees meer over het zorgpad ondervoeding en de vele andere initiatieven op voedingsgebied op: www.alliantievoeding.nl.

Tekst: Yvonne van Gameren, Projectmedewerker Alliantie Voeding Gelderse Vallei

- *In een onderzoek in Ziekenhuis Gelderse Vallei wordt de bovenarmomtrek van een patiënt met hartfalen gemeten. Foto: Ernst-Jan Brouwer - Ziekenhuis Gelderse Vallei*

Oproep

Ben je pas afgestudeerd? Heb je een scriptie geschreven over een boeiend, leerzaam, interessant of ethisch onderwerp? Wil je dit delen met collega's en andere werkers in gezondheidszorg en welzijn? Laat het ons weten! Mail een samenvatting van je scriptie naar: hendrikjebisschop@kliksafe.nl